

Universitetets
første Bicennium 1813—1832.
(Fortsat fra 1ste B. p. 486.)

D. Samlingen af physiske og kemiske Instru-
menter og Apparater, samt det kemiske
Laboratorium.

Da Forelæserne over Naturlæren i Slut-
ningen af 1814 skulde tage deres Begyndelse, fand-
tes der hverken et passende Locale eller de fornødne
Apparater. Efterat Læreren i denne Videnskab hav-
de gjort Regjeringen opmærksom paa disse Mangler,
blev det bestemt:

I) "At den nordlige Deel af den Staten tilhø-
rende Gaard, der under Krigen var benyttet til Me-
dicinalvaredepôt, skulde anvendes til midlertidigt Lo-
cale ved Foredraget over Naturlæren (Physik og
Chemie), som og til Opbevarelse af det physikaliske
Apparat.*)"

---

*) Ved Storthingsbeslutning af 24de Marts 1824 er denne
Gaard overdragen Universitetet til Eiendom.

I denne Gaard blev derfor i den nederste Etage indrettet et chemisk Laboratorium med tilstødende Bærelser til Opbevaring af chemiske Præparater og Bolig for en Amanuensis, i den øverste et Auditorium og tvende Bærelser til Instrumentsamlingen. Da denne Bygning imidlertid kun afgav et ubequemt, og for den stedse vorende Instrumentsamling høist indskrænket Locale, samt derhos var brøstfældig, blev den i Aaret 1827 nedreven, og en for største Deelen ny grundmuret to Etages Bygning opført paa samme mod Gaarden noget udvidede Tomt, hvilken i 1829 blev fuldført. I nederste Etage er chemisk Laboratorium, et Auditorium til Forelæsninger over Chemien, Locale for chemiske Præparater og Bolig for en Portner; i anden Etage er et Auditorium til Forelæsninger over Physik, 3 Bærelser til Locale for Instrumentsamlingen, og Bolig for Amanuensis, samt et Qvistværrelse til optiske Forsøg. Endstjønt dette Locale endnu ret vel svarer til sit Diemed, vil det dog om ikke mange Aar, ved de Studerendes Tilvært og Instrumentsamlingernes stadige Forsøgelse, ligesom saa mange andre af Universitetets nuværende Localer, blive altfor indskrænket. Det har desuden den Mangel, at Læreren i Chemien ikke har Bolig deri.

2) "At det forrige Kongsbergste Bergseminariums Samling af physisk-chemiske Instrumenter skulde afleveres til Universitetet." Afleveringen fandt fort efter Sted; men saasom denne Samling, der var meget gammel, og i den senere Tid hverken forbedret eller forøget, kun høist nfuldkomment afhjalp den sølte Mangel, blev der, efter Forslag fra Prof.

Keyser, under 22de Marts 1815 naadigst besluttet, at der af Statscassen skulde anvises 1000 Pd. Strl. til at kjøbe Instrumenter paa Auctionen efter Statsraad og Prof. Bugge i Kjøbenhavn, som nogen Tid tilforn ved Døden var afgaaen. Til dette Diemed reiste Prof. Keyser i April 1815 ned til Kjøbenhavn, og kjøbte den største Deel af de physiske Instrumenter, som Samlingen nu er i Besiddelse af. Men da ikke mere end noget over Halvdelen af de anviste 1000 Pd. Strl. medgik til at indkjøbe de af Prof. Bugges Instrumenter, som fandtes nødvendige, blev der for den øvrige Deel bestilt saavel physiske som især chemiske Instrumenter i Kjøbenhavn, Wien, London og Paris. Siden 1824, da Universitetet fik sin Fundats, er der af Storthinget bleven bevilget en aarlig Sum til Laboratoriet og det fysikalske Cabinet, ligesom til enhver af de øvrige af Universitetets Institutioner. Af dette Annuum er en Deel bleven anvendt til Laboratorieudgifter, det Øvrige til Anskaffelse af Apparater og Instrumenter.

For at give et Begreb om Samlingerne anføres, at der

1) af electrisk Apparat Hayes en stor Skivemaskine af 48 Tommers Skive med tilhørende Batterie; en anden Skivemaskine til Brug ved Forelæsningerne; et galvanisk Batterie, efter Hare, bestaaende af 125 Kobberkasser med tilhørende Zinkplader; et Do. mindre, bestaaende af 10 Fayancekasser med tilhørende Pladepar af Kobber og Zink;

2) af magnetiske: et Inclinatorium, og et Declinatorium, af Gambey;

3) af optiske: et Polarisationsapparat af Cauchoir, et Goniometer efter Wollaston, et Microscop efter Samme, et Adams Lampemicroscop;

4) af mekaniske: en Atwoods Faldmaskine, en hydraulisk Bædder, en Luftpompe af Gambey med Glasstøvler, en Do. af Dumoutier med Messingstøvler, begge med coniske Ventiler;

5) af kemiske: de nødvendige faste og bevægelige Dyne, Platin-, Glas- og andre Apparater, som Lamper, Stativer o. s. v.

Da den høiere militaire Underviisningsanstalt i Aaret 1817 blev oprettet, blev det bestemt, at den militaire Skoles Instrumentsamling, der var den testamenteret af Kammerherre Bernt Anker, skulde overdrages Universitetet til Afbenyttelse, imod at Eleverne i den høiere militaire Underviisningsanstalt ved Underviisningen i Naturlære skulde nyde godt af Universitetets Samling. Universitetets egen Samling i Forbindelse med den nævnte, Krigsskolen tilhørende, danner saaledes et nogenlunde fuldstændigt Heelt og kan yde enhver Studerende, der ønsker at anstille physiske eller kemiske Forsøg, de fornødne Hjælpe-midler i saa Henseende.

Disse Samlinger have, siden deres Oprettelse, staaet under Prof. K e y s e r s umiddelbare Bestyrelse, som har en Amanuensis, for Tiden Cand. Philos. T h a u l o w.

C. Det astronomiske Observatorium med Instrumentsamling.

Angaaende Bygningen er talt i I B. p. 440 b og 472—7.

Observatoriets vigtigste Instrumenter ere:

En Meridian=Cirkel, efter den af den berømte Reichenbach opfundne Construction, af Ertel i München.

Et Universal=Instrument af Reichenbach.

En Theodolit af samme Kunstner.

To Sextanter af Troughton.

Et astronomisk Pendeluhr af Urban Jürgensen i Kjøbenhavn.

Tre Chronometre af Kessels og Arnold.

To Barometre af Pistor i Berlin og Fortin i Paris.

Forøvrigt havees en Deel magnetiske og meteorologiske Instrumenter, samt et lidet Bibliothek af de nødvendigste astronomiske Bøger, Tavler og Karter.

F. Modellsamlingen.

Grundvolden for denne Samling bestaaer i de fra det ved Kongl. Resol. af 19de Juli 1814 ophævede Kongsbergste Bergseminarium afleverede Modeller, for største Delen henhørende til Bjergværksdriften, hvilke for det meeste vare gamle og bleve ved Transporten til Christiania meget beskadigede. Hertil kom enkelte andre, som bleve skænkede af Selskabet for Norges Vel. Mangel deels paa Locale deels paa Fond har foranlediget, at lidet for denne Samling har været at udrette førend i 1833, hvorom nedenfor vil blive meddeelt Efterretning.

G. Samlingen af nordiske Oldsager.

Grundvolden til denne Samling blev lagt, da det

Rongl. Selskab for Norges Vel i Aaret 1823 skjænkede til Univ. et Antal af 236 St. Oldsager, for størstedelen fundne i Norge. Samlingen henstod imidlertid, formedelst Mangel paa Locale, i flere Aar uordnet og uopstillet, indtil i Aaret 1828 et interimistisk Locale blev anvist i Universitetsgaarden, og Lector Keyser, efter Collegiets Anmodning, paatog sig at ordne Samlingen og indtil videre at føre Opsyn med den, samt ugentligen 2 Timer (hidtil hver Mandag fra Kl. 11 til 1) at forevise den. Samlingen er senere forøget tildeels ved Kjøb, men fornemmelig ved Gaver, saaledes, at den ved Udgangen af 1829 bestod af 351 Nummere; ved Udg. af 1830 af 381; ved Udg. af 1831 af 447; ved Udg. af 1832 af 538 Nummere.

Samlingens Bestanddele ere deels Sager, fundne i hedske Gravhøie og ellers i Jorden, saasom: alle Slags Vaaben og Redskaber, kun faa af Steen og Kobber, men mange af Jern; Høusgeraad og Smykker, hvoriblandt nogle af Guld af betydelig Værdie; enkelte Gravurner af Leer og Steen, og et Par Billeder, der holdes for Afgudsbilleder eller Amuleter fra Hedenskabet — deels af Sager fra den christelige Middelalder, der ei ere fundne i Jorden, men ellers opbevarede, saasom: Buer, Strids-Drer, Hellebarder, Brynier, Drifkehorn og andre Drifekar, Primstave, Smykker, Kirkeredskaber fra Catholicismen o. s. v. De fleste af disse Oldsager ere Norske; kun enkelte Stykker ere fundne i andre nordiske Lande, saaledes en stor Deel af Steensagerne i Danmark.

Rongl. Selskab for Norges Vel i Aaret 1823 skjænkede til Univ. et Antal af 236 St. Oldsager, for størstedelen fundne i Norge. Samlingen henstod imidlertid, formedelst Mangel paa Locale, i flere Aar uordnet og uopstillet, indtil i Aaret 1828 et interimistisk Locale blev anvist i Universitetsgaarden, og Lector Keyser, efter Collegiets Anmodning, paatog sig at ordne Samlingen og indtil videre at føre Opsyn med den, samt ugentligen 2 Timer (hidtil hver Mandag fra Kl. 11 til 1) at forevise den. Samlingen er senere forøget tildeels ved Kjøb, men fornemmelig ved Gaver, saaledes, at den ved Udgangen af 1829 bestod af 351 Nummere; ved Udg. af 1830 af 381; ved Udg. af 1831 af 447; ved Udg. af 1832 af 538 Nummere.

Samlingens Bestanddele ere deels Sager, fundne i hedenske Gravhøie og ellers i Jorden, saasom: alle Slags Vaaben og Redskaber, kun faa af Steen og Kobber, men mange af Jern; Huusgeraad og Smykker, hvoriblandt nogle af Guld af betydelig Værdie; enkelte Gravurner af Leer og Steen, og et Par Billeder, der holdes for Afgudsbilleder eller Amuleter fra Hedenskabet — deels af Sager fra den christelige Middelalder, der ei ere fundne i Jorden, men ellers opbevarede, saasom: Buer, Strids-Drer, Hellebarder, Brynier, Drifkehorn og andre Drifkekar, Primstave, Smykker, Kirkeredskaber fra Catholicismen o. s. v. De fleste af disse Oldsager ere Norske; kun enkelte Stykker ere fundne i andre nordiske Lande, saaledes en stor Deel af Steensagerne i Danmark.

H. Samlingen af anatomiske og pathologiske Præparater.

Fundamentet for denne Samling erholdt Univ. ved, ifølge Kongl. Resolution af 8de Sept. 1828 at affjæbe Prof. Skjelderup 330 Præparater for en Sum af 1000 Spd., hvilken Sum Professorens ved Gavebrev af 22de Decb. s. A. har stænkent til offentlig Brug, saaledes at sammes Renter skulle, efter Legators Død, anvendes til et Sygelegat for en paa Rigshospitalet indlagt trængende medicinsk Studerende,

Samlingen er efterhaanden forøget, deels ved Gaver af enkelte Nummere, deels ved Anskaffelse for Universitetets Regning. Nummernes Antal var saaledes ved Udgangen af 1829—515; ved Udgangen af 1830—650; ved Udgangen af 1831—656; ved Udg. af 1832—754 Nummere.

I. Samlingen af chirurgiske Instrumenter, Bandager og Maskiner.

Fundamentet for denne Samling blev lagt i Aaret 1829, da et Antal af 116 Nummere Instrumenter blev kjøbt for Universitetets Regning. Bandagerens Antal udgjorde ved samme Aars Udgang 106, Ved senere Forøgelse udgjorde ved Udg. af 1832 samtlige til denne Samling henhørende Nummere et Antal af 320.

K. Den pharmacologiske Samling.

Denne Samling, begyndt i Aaret 1824, er op-

staaet deels ved Gaver af Apothekerne her i Staden, deels ved Kjøb af Materialisten Cordes i Hamborg. Den bestod ved Udgangen af 1830 af 608 og ved Udgangen af 1832 af 639 Specimina.

L. Naturalmusæet.

De herhen hørende Samlinger ere sammenbragte, deels ved Overdragelse af det ophævede Kongsborgske Bergseminariums Samlinger, deels ved Gaver af forskjellige Corporationer og enkelte Mænd, deels ved Kjøb.

a) Den zoologiske Samling har erholdt følgende Bidrag ved Gaver:

1000 Doubletter af Provst Deimboll's Insectsamling; en betydelig Samling af brasilianske Insecter, skjænkede i 1820 af Generalconsul **Westin**; en Samling af Doubletter, skjænkede i 1827 af Universitetet i Upsala, hvoriblandt omtrent 100 brasilianske Fugle, henved 500 Insecter, omtrent 100 Conchylier o. s. v., i 1830 en Gave af Major og Ridder **Wöldike** i Holsteen, bestaaende af 339 udstoppede deels europæiske deels erotiske Fugle, opstillede i 28 med Glas forsynede og decorerede Kasser; i s. A. nogle fra Siberien hjembragte Been af Mammouthsdyret, givne af Sælieutenant **Due**, samt flere mindre betydelige Gaver. — Betydelige Bidrag har Samlingen ogsaa erholdt ved Bestræbelser af den ved samme antagne Amanuensis, Stud. med. **H. Rasch**, der blandt andet har anskaffet og udstoppet flere hundrede Fugle.

b) Den botaniske Samling har erholdt følgende Bidrag ved Gaver:

Et grønlandst Herbarium fra Consumptionscasseter Mørk i Bergen; en liden Plantesamling af Pastor Hieronimus Heyerdahl i Størdalen; en Do. af det Kongelige Selskab for Norges Vel; Plantedoubletter og Frøsorter fra den botaniske Hauge i Kjøbenhavn; Samlinger af indenlandske tørrede Planter af Provst Døinboll, Pastor Sommerfeldt og Lector Blytt; en Samling af canariske Planter og et nordist Herbarium, givne af Prof. Smiths Arvinger; en Samling af noget over 500 tørrede Planter, og Frøe, samlede paa St. Croix af Dr. Ravn, og skænkede hertil af Kammerraad Lestmann i Vestindien*); et Herbarium, indeholdende Beeren = Eilands og Spitsbergens Flora, hjembragt fra en Reise derhen af Lector Keilhau; foruden adskillige mindre betydelige Gaver. Den vigtigste Deel af denne Samling bestaaer i den botaniske Hauge, hvorom nedenfor vil blive handlet, i Forbindelse med Løien.

c) Mineralsamlingen. Af de tvende Bergseminariet forhen tilhørende og Universitetet overdragne Mineralsamlinger var den ene i sin Tid skænket af forhenværende Berghauptmand Conferenceraad Hjort. Desuden har denne Samling erholdt følgende Gaver:

---

*) Denne Samling var ved Ankomsten hertil besværrer bleven beskadiget af Søvand.

Af Grosserer i Christiania, Daniel Elleffen, en Samling af omtrent 1200 Stuffer, med Fortegnelse; af Consumtionscasserer Mørk en Samling af grønlandste Mineralier, med Fortegnelse; af Prof. Manthey i Kjøbenhavn en Samling af Mineralier; af det Kongl. svenske Bergscollegium en Samling af svenske Malmer og Stuffer; af Prof. Dr. C. F. Naumann i Leipzig en Deel fremmede, meest tydske, Mineralier; af Byeskriver Arbins Arvinger i Christiania en skøn Samling af flebne Agater; af Bergmester E. Strøm en Samling af Bergarter fra det nordensjeldste Norge; af Lector Keilhau en Samling af Bjergarter fra Beeren- Eiland og Spitsbergen; samt flere mindre betydelige Gaver.

Denne Deel af Musæet har ogsaa ved Kjøb erhholdt betydelig Forøgelse, saasom i 1825 2 Mineralsamlinger, tilhørende Baron Hermelins Boe i Sverige, en større paa 1700 Nr. forskjellige udenlandske Mineralier, og en mindre paa 500 Nr. af nordamerikanske, kjøbte for 450 Rdlr. Sv. Bco.; i 1826 Prof. Esmarks meget betydelige Mineralsamling, bestaaende af 1) en Samling for de udvortes Kjendtegn, indeholdende 524 Nr.; 2) en systematisk Samling af over 1800 Nr.; 3) en geognostisk Samling af Bjergarter, 370 Stykker; 4) en Samling af Forsteninger fra Tydsland; 5) en paabegyndt topographisk Samling over Norge. Denne Samling, som ligesiden 1815 var bleven benyttet i Universitetets Tjeneste, blev ifølge Kongl. Resol. af 10de Juni 1826, kjøbt for 2000 Spd. hvorhos Prof. Esmark forpligtede sig til at forsøge den med hvad han for Estertis

den samlede, ifølge hvilken Forpligtelse den ogsaa senere er bleven forøget. I 1832 har Univ. aftjæbt Prof. Keyser en betydelig Samling af uden- og indenlandske Mineralier for 300 Spd.

Abskillige Bidrag have alle Musæets Samlinger ogsaa erholdt ved Aflevering af Specimina, indsamlede af de Universitetslærere og Studerende, som med Understøttelse af de af Storthingene bevilgede Stipendier have foretaget naturvidenskabelige Reiser i Fædrelandet. Saadanne Reiser have været foretagne: i 1824 af Prof. Esmark og Stud. (nu Lector) Blytt; i 1825 af Stud. H. Rasch Cand. theol. M. Esmark, Prof. Hansteen, og Bergcandidat Schult; i 1826 af Stud. Blytt; i 1827 af Prof. Esmark og Stud. A. Lammers; i 1828 af Stud. E. W. Boeck; i 1831 af Lector Keilhau og Bergcandidat Lieutenant Habeln; i 1832 af Stud. E. Esmark, Bergstuderende J. Maschmann og Lector Keilhau.

Med Hensyn til Localet, opbevares den zoologiske Samling i 6 Bærelser i 2den Etage af Universitetsgaarden, den mineralogiske deels i Universitetsgaarden, deels, siden 1831, i et leiet Locale i Raboesgaarden, tilhørende Stadsphysicus Döderlein; Herbarierne opbevares paa Løien Gaard.

I. Deconomisk Forsatning:

Formue og Indtægter.

Fornemmelig ved Kongl. Resol. af 2den Sept. 1811 (1ste Bind p. 9—10), Bestemmelserne af 24de